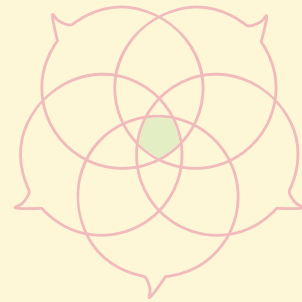

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

perelepitus

Riiklik perelepitusteenus

Perelepitus aitab lapsevanematel leida üksmeele ning teha lapsest lähtuvad kokkulepped.

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Hea lugeja

Tutvud abivahendiga, mis on loodud vanematele, kes plaanivad ühise kooselu lõppu või on juba ühise kooselu lõpetanud ning soovivad leida toimivaid lapsi puudutavaid lahendusi edasiseks eluks.

Siit saab ülevaate perelepitusteenuse olemusest ning protsessist.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Norway
grants

sotsiaalkindlustusamet.ee/perelepitus

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Riiklik
perelepitusteenus
on lapsevanematele
tasuta.

Perelepituse
eesmärk ei ole panna
lapsevanemaid
omavahel ära leppima,
vaid kokku leppima!

Mis on perelepitus?

Perelepituse käigus vahendatakse lapsevanemate läbirääkimisi ning aidatakse neil leida laste huvidest lähtuvad kokkulepped.

Perelepitusel saab käsitleda järgmiseid küsimusi:

Lapse elukoht ja lapsega suhtlemise kord

Kui lapsevanemate kooselu lõppeb, on lapsel endiselt õigus suhelda mõlema vanemaga ning mõlemal vanemal õigus ja kohustus suhelda lapsega. Vanemad peavad hoiduma tegevusest, mis kahjustab lapse suhet teise vanemaga või raskendab lapse kasvatamist. Seega on peale vanemate kooselu lõppu vajalik panna paika plaan, kumma vanema juurde laps elama jääb ning millistel aegadel saab laps suhelda teise, lahus elava vanemaga.

Ülalpidamise küsimused

Vanem, kes ei ela lapsega koos, peab samuti osalema lapse ülalpidamises. Lepitaja abiga kaardistavad vanemad lapse vajadused. Lapse ülalpidamise, sh elatise ja selle maksmise arutelu juures tuleb vanematel esmalt arutleda läbi lapse (iga lapse puhul eraldi) arengulised vajadused ja nendega seonduvad kulutused. Seejärel tuleb otsustada, kuidas need kulutused kaetakse.

Ülalpidamiskohustust võib täita nii igakuiselt elatist makstes kui ka omavahel lapse ülalpidamisega seotud kulusid jagades. Perekonnaseaduse järgi antakse üldjuhul ülalpidamist elatise maksmisega, kuid mõjuval põhjusel võib anda ülalpidamist ka muul viisil, nt vahetu ülalpidamisega lapsega suhtlemisel, kulude jooksva katmisega. Muul viisil ülalpidamise andmises võib küll kokku leppida, kuid selline vanemluskokkulepe ei ole täitedokument, kuna selliseid kokkuleppeid ei ole võimalik sundtäita.

Elatise suuruse arvutamiseks on vanematel võimalik kasutada elatiskalkulaatorit (www.just.ee/elatiskalkulaator), ehk tööriista, mis aitab vanematel saavutada kokkulepet lapsele makstava miinimumelatise osas.

* Kalkulaator saab teha üldised arvutused, kuid ei tea iga pere eripärasid.

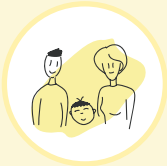
Perelepitusel saab käsitleda järgmiseid küsimusi:

Ühise hooldusõiguse lõpetamine või muutmine

Vanema hooldusõigus hõlmab õigust hoolitseda lapse isiku eest (isikuhooldus) ja õigust hoolitseda lapse vara eest (varahooldus) ning otsustada lapsega seotud asju.

Perelepitusteenusel on võimalik lahendada ka hooldusõiguse küsimusi, st leppida kokku ühise hooldusõiguse lõpetamises või muutmises. See annab vanematele võimaluse leida nüüd ka hooldusõigusküsimustes üksmeelne ja lapsesõbralik lahendus. Hooldusõiguse muudatuse küsimustes tuleb pöörduda esmalt kohtu poole, mille järgselt suunab kohus vanemad perelepitusteenusele. Seejärel on vanematel võimalik lahendada neid küsimusi perelepitusteenuse käigus. Lisaks on võimalik teha ühekordseid leppeid nagu otsustusõigus nt haridusküsimustes (kooli valik) või tervise küsimustes (perearsti valik) jne.

Muud vanemate ja lapse jaoks olulised kokkulepped

Lisaks võib teha perelepitaja juures veel mistahes lapsega seotud kokkuleppeid, mida vanemad vajalikuks peavad. Näiteks leppida kokku huvihariduse küsimustes, lapsega reisimise küsimustes, lapse päevakavas, vanemate omavahelises suhtlemise viisis, pereväärtustes, millest lähtutakse lapse kasvatamisel ja mida lapsele edasi anda või vanemate omavahelises kommunikatsioonis ja informeerimiskohustuses.

Protsessi viib läbi perelepitaja ehk erapooletu kolmas isik, kes toetab ja abistab lapsevanemaid, julgustades neid väljendama omi seisukohti nii isiklike kui ka ühiste huvide asjus.

Perelepituse eesmärk ei ole panna lapsevanemaid omavahel ära leppima, vaid kokku leppima! Keskendutakse hetkeolukorrale ning parematele väljavaadetele tulevikuks.

Perelepitus aitab vanematel paremini keskenduda lapse huvidele

Miks otsustada riikliku perelepitusteenuse kasuks?

Last puudutavate vaidluste puhul on äärmiselt oluline lahendada erimeelsused võimalikult kiiresti ja rahumeelselt ning tagada stabiilse elukorralduse jätkumine. Kui vanemad jõuavad kokkuleppele vabatahtlikult, on need püsivamad ning neist on rohkem kasu.

Perelepitus aitab lahendada erimeelsusi kohtuväliselt ja jääda toetavateks lapsevanemateks ka pärast lahkuminekut

Lahkumine ei pea
olema konfliktne,
sest laps vajab
mõlemat vanemat
ka edaspidi

Miks otsustada riikliku perelepitusteenuse kasuks?

Soodne ja kiire alternatiiv kohtule. Kohtuprotsess on enamasti pikaajaline, kallis ning kõiki osapooli kurnav. Perelepitus võimaldab saavutada tulemuse kohtuväliselt, mis on kõiki osapooli säästvam ning ka mõjusam lahendus.

Vanemate tähelepanu on laste huvidel ja vajadustel. Vanemate vaheliste vaidluste vahel on laps, kes kannatab. Konflikti lahendamine kiirelt on parim just lapse heaolu silmas pidades.

Lastel on võimalik olla protsessi kaasatud. See annab lapsele tunde, et tema on selles protsessis oluline ning aitab lapsel mõista, et tema ei ole vanemate lahkuminekus süüdi.

Vabatahtlikud kokkulepped on tulemuslikud. Vabatahtlikult tehtud kokkulepete sõlmimisel on suurem tõenäosus, et jõutakse lahenduseni, millest mõlemad pooled kinni peavad.

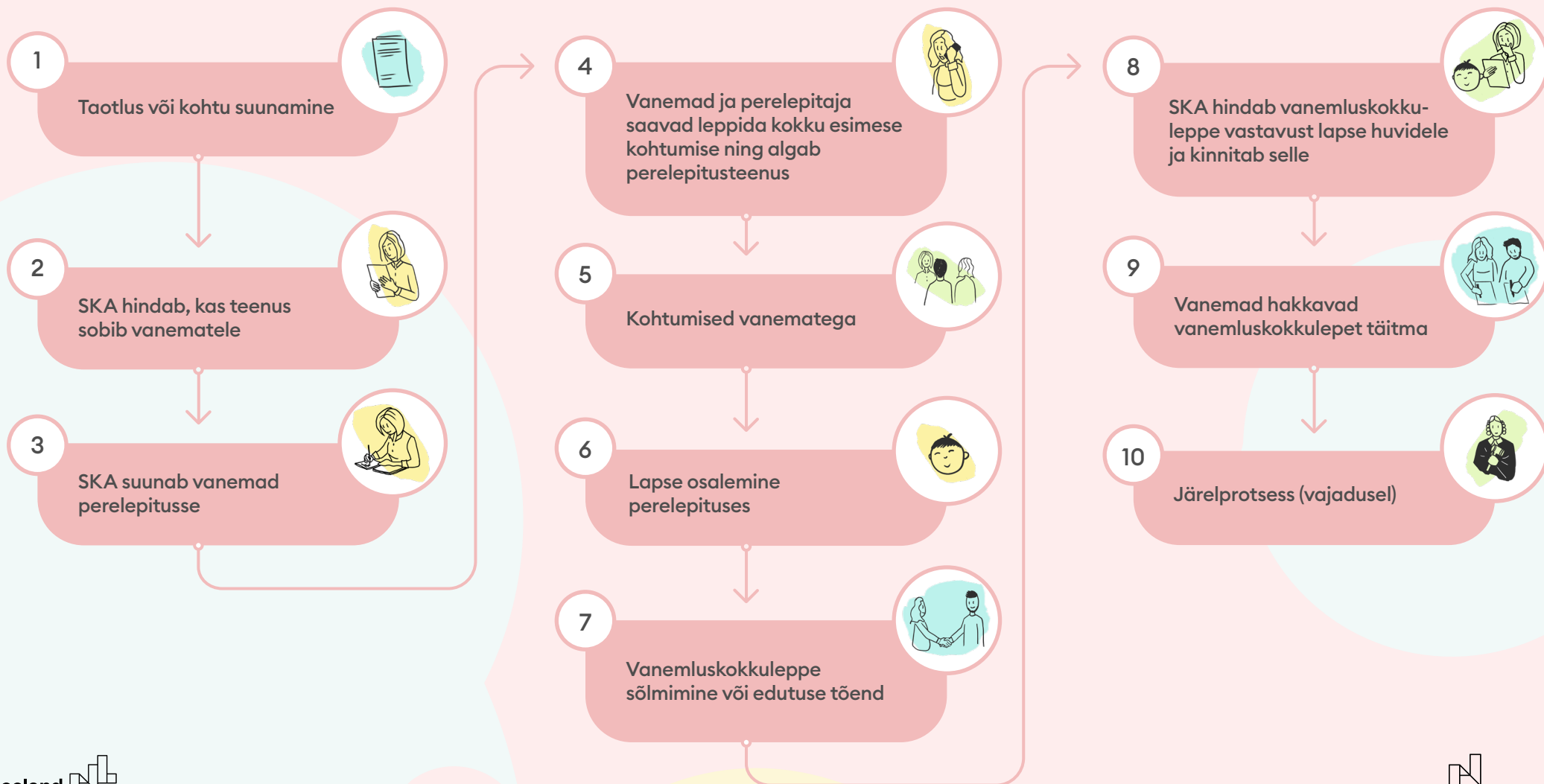
Perelepitus on konfidentsiaalne, neutraalne ja erapooletu. Erapooletu ja neutraalne perelepitaja vahendab vanematevahelisi läbirääkimisi.

Vanemluskokkulepel on õiguslik alus.

Lastel on võimalik olla protsessi kaasatud lapse vanusest ja arengutasemest lähtuvalt. Perelepitaja kuulab ära ka lapse ning arvestab tema arvamusega vastavalt lapse vanusele ja arengutasemele. Loe täpsemalt **lapse kaasamise infolehel**t.

Teekond riiklikul perelepitusteenusel

← Tagasi teekonna algusesse

Teekond riiklikul perelepitusteenusel:

Taotlus tuleb esitada mõlemal lapsevanemal eraldi.

1 Taotlus või kohtu suunamine

Teenusele jõuavad lapsevanemad tavaliselt kahte moodi: omal soovil, esitades ise taotluse või kohtu suunamisega. Taotlusega teenusele jõudmine: Taotlus ja juhis selle täitmiseks on leitav Sotsiaalkindlustusameti kodulehel. Taotlus tuleb esitada mõlemal lapsevanemal eraldi. Kohtu suunamisega jõuavad lapsevanemad teenusele siis, kui nad on pöördunud lapsega suhtlemise korra, elatise või hooldusõiguse muudatuse küsimuses kohtusse. Kohtul on õigus suunata vanemad perelepitusteenusele.

Selle info saamiseks töötleb SKA andmeid sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris, sotsiaalkaitse infosüsteemis ja rahvastikuregistris. SKA võib ka keelduda taotluse menetlusse võtmisest. Seda näiteks juhul, kui juhtum ei sobi olemuslikult perelepitusse (nt esineb sellist sorti lähisuhtevägivald, kus üks vanem kardab teist vanemat või esineb liialt suur võimusuhe), kui vaidlus ei sobi perelepituse teenuse alla (näiteks varavaidlus), kui on samas küsimuses juba käimas kohtuvaidlus, või kui vanemluskokkulepe on sõlmitud ja olulised asjad ei ole muutunud.

2 Sotsiaalkindlustusamet hindab, kas teenus sobib vanematele

Kui mõlemad vanemad on taotluse esitanud, teeb Sotsiaalkindlustusamet hindamise. SKA-l on õigus kontrollida, kas lepitusosaliste vahel on esinenud lähisuhtevägivalda, lapse väärkohtlemist või hooletusse jätmist ning kas vanematel esineb psüühikahäiret või intellektipuet. SKA hinnangu alusel otsustatakse, kas teenus on vanemate jaoks sobilik või tekib vajadus kaasata lepitusse lisaks kaaslepitaja.

3 Sotsiaalkindlustusamet suunab vanemad perelepitusse

Kui Sotsiaalkindlustusamet on hinnanud, et ei esine asjaolusid, mis takistaks perelepituse toimimist, suunab Sotsiaalkindlustusamet vanemad perelepitusse. Sotsiaalkindlustusamet teeb otsuse teenuse saamise ja pereleptja määramise kohta 10 tööpäeva jooksul taotluse esitamisest või kohtumääruse saamisest arvates.

← Tagasi teekonna algusesse

Teekond riiklikul perelepitusteenusel:

4 Vanemad ja perelepitaja saavad leppida kokku esimese kohtumise ning algab perelepitusteenus

Kui lugu jõuab perelepituse lauale, saavad vanemad ja perelepitaja leppida kokku esimese kohtumise aja. Nüüd algabki perelepitusteenus ehk kohtumised perelepitajaga.

5 Kohtumised vanematega

SKA statistika näitab, et vanemluskokkuleppeni jõutakse keskmiselt 4-5 kohtumise korraga, mis toimuvad umbes kolme kuu vältel. Iga lugu on aga erinev ning lõplik kohtumise arv sõltub lähtuvalt sellest, mis konkreetset juhul vajalik on.

Kohtumistel annab perelepitaja mõlemale osapoolale võimaluse selgitada olukorda enda vaatenurgast. Vanematega koostöös selgitatakse välja teemad, mida soovitakse arutada ning planeeritakse ühiselt perelepituse protsess. Läbivalt on oluline meeles pidada, et kõik kokkulepped tehtaks lapse huvidest lähtuvalt. Arutelude eesmärk on toetada vanemate vahelist koostöö teket ning selgitada välja võimalikud lahendusvariandid.

Lapse arvamus annab lapsele võimaluse väljendada oma soove ja vanemate lahkuminekuga paremini toime tulla

6 Lapse osalemine perelepituses

Lapse huvide väljaselgitamiseks tuleb vaidlusest puudutatud lapsele anda perelepituse käigus võimalus oma arvamust avaldada. Laps tuleb ära kuulata tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil.

Lapse ärakuulamisest võib loobuda, kui vaidlusest puudutatud laps on perelepituse alustamisele eelneva kuue kuu jooksul lastekaitsetöötaja või mõne muu lapsega töötava isiku poolt perelepituse esemeks olevate asjaolude suhtes ära kuulatud või kui lapse vanust ja arengutaset arvestades ei ole lapse ärakuulamine võimalik.

Lapse ärakuulamine toimub vestlus vormis, kus keskendutakse kolmele küsimusele:

1. Mis praegusel hetkel sinu perekonnas toimub?
2. Kuidas sa ennast tunned?
3. Kas on midagi, mida sa soovid oma vanematele öelda?

← Tagasi teekonna algusesse

Teekond riiklikul perelepitusteenusel:

7 Vanemluskokkuleppe sõlmimine või edutuse tõendi vormistamine

Perelepitus lõpeb enamasti kahel viisil: 1) vanemluskokkuleppe sõlmimine ja kinnitamine või 2) edutuse tõend.

Vanemluskokkulepe on vanemate vahel sõlmitud ja Sotsiaalkindlustusameti poolt kinnitatud kokkulepe. Kui vanemad jõuavad kokkuleppele, loetakse perelepituse kohtumised lõppenuks ja sõlmitakse vanemluskokkulepe, mis vanemate poolt ka allkirjastatakse. Seejärel saadetakse kokkulepe Sotsiaalkindlustusametile kinnitamiseks.

Edutuse tõend on dokument, mis väljastatakse siis, kui vanemad ei sõlmi ametlikku allkirjastatud vanemluskokkuleppe dokumenti. Näiteks: kui lepitusosalised ei jõua kokkuleppele; üks pool soovib lepituskohtumised katkestada; perelepitaja hinnangul on VKL-i sõlmimine ebatõenäoline; lepitusosalised ei soovi SKA ettepanekul muuta VKL-i; lepitusmenetluse jätkamine ei ole muutunud asjaolusid arvestades võimalik. Kui vanemad jõudsid teenusele kohtu suunamisel, edastab SKA edutuse tõendi lisaks lapsevanematele ka kohtule.

Loe perelepituse seadust: www.riigiteataja.ee/akt/RPLS

8 Sotsiaalkindlustusamet hindab vanemluskokkuleppe vastavust lapse huvidele ja kinnitab selle

Kui lapsevanemad on jõudnud kokkuleppele ja allkirjastavad vanemluskokkuleppe, siis Sotsiaalkindlustusamet hindab ja kinnitab selle. Sotsiaalkindlustusamet ei kinnita vanemluskokkulepet, kui on ilmne, et kokku lepitu ei ole lapse huvidega kooskõlas või kui kokkulepe või selle osa ei ole täidetav. Juhul, kui SKA kokkulepet ei kinnita, teeb ta ettepaneku jätkata lepitusega või muuta vanemluskokkulepet selliselt, et see oleks lapse huvidega kooskõlas ja täidetav.

9 Vanemad hakkavad vanemluskokkulepet täitma

Nüüd on oluline mõlemal vanemal teha jõupingutusi selle nimel, et ühiselt lapsest lähtuv kokkulepe toimiks ning mõlemad vanemad seda täidaksid.

← Tagasi teekonna algusesse

Teekond riiklikul perelepitusteenusel:

10

Järelopsess - juhul, kui vanemluskokkulepe ei peaks toimima

Kui juhtub, et vanemluskokkulepe ei toimi, on järgnevad võimalused:

1

Kui elus toimuvad olulised muutused, nt muutub vanema ja/või lapse elukoht, kool või lasteaed või elumuutev muudatus tervises, võib vanemluskokkulepet alati üksmeeles muuta. Kui aga muutused tekitavad taas niivõrd suuri erimeelsusi, et omavahelisele kokkuleppele pole võimalik jõuda, tasub kaaluda uuesti perelepitusteenusele tulemist. Selleks tuleb teha ka uus taotlus.

2

Vanemluskokkulepe on täitedokument. Kui vanemluskokkulepe sisaldab lapsega suhtlemise korda ja/ või elatise maksmise kokkulepet, siis need on täitejõuga kokkulepped. See tähendab, et kui üks vanem neid kokkuleppeid ei täida ja pahatahtlikult rikub, on teisel vanemal õigus pöörduda otse kohtutäituri poole täitemenetluse alustamise avaldusega. Täitemenetlus toimib järgnevalt:

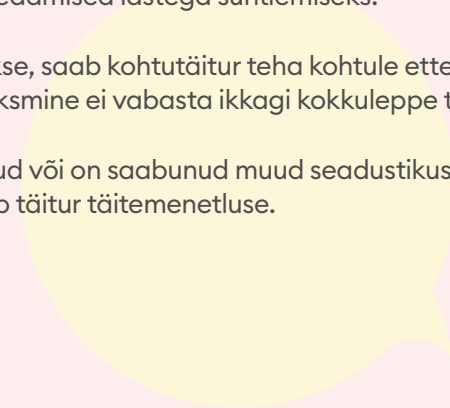
Esmalt tuleb vanemal pöörduda kohtutäituri koja poole veebilehel www.kpkoda.ee.

Vanem teeb täitedokumendi (VKL) mitte täitmise kohta avalduse. Täitemenetluse käigus tekkivad täitekulud (kohtutäituri tasu jms) tasub see, kes täitedokumenti ei täida. Kohtutäituri on rahaliste nõuete (nt elatis) puhul võimalik võlgniku vara arestida ja müüa.

Lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjas teeb kohtutäitur täitetoimingut lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse esindaja osavõtul, kellel on eriteadmised lastega suhtlemiseks.

Kui kohtutäituri tööd takistatakse, saab kohtutäitur teha kohtule ettepaneku trahvi määramiseks. Trahvi maksmine ei vabasta ikkagi kokkuleppe täitmisest.

Kui täitmise eesmärk on täidetud või on saabunud muud seadustikus ettenähtud tingimused, lõpetab täitur täitemenetluse.

Teekond riiklikul perelepitusteenusel:

11. Mida teha, kui Sulle väljastatakse edutuse tõend?

Kui vanemad tulid teenusele enda taotluse alusel ning lahkuvad perelepitusteenuselt edutuse tõendiga (ja seejuures erimeelsused ei leidnud lahendust ega sisulist kokkulepet ei sõlmitud), on vanematel võimalik pöörduda enda ja oma lapse õiguste kaitseks kohtusse. Loe täpsemalt www.kohus.ee

Kui asjaolud on oluliselt muutunud ning vanemad on valmis mõne aja pärast uuesti perelepitusteenust kasutama, võib esitada uue taotluse.

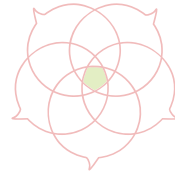
Kui vanemad jõudsid teenusele kohtusuunamisega ent lahkuvad perelepitusteenuselt edutuse tõendiga, edastatakse edutuse tõend kohtusse. Seejärel jätkab kohus kohtumenetlust.

E-posti aadress

info@sotsiaalkindlustusamet.ee

Kuidas riikliku perelepitusteenust saada?

Riikliku perelepitusteenuse saamiseks ootame mõlemalt lapsevanemalt taotlust. Täpsem info: sotsiaalkindlustusamet.ee/perelepitus

Iseteenindus

Vajalik sisselogimine ja enda tuvastamine ID-kaardi, SmartID või Mobiili-IDga

Väljaprintituna postiga

aadressile
Paldiski mnt 80,
15092 Tallinn

Lähimas klienditeeninduses

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Võta lisainfo saamiseks ühendust meie spetsialistidega

Pöördu julgesti [perelepitusteenuse tiimi koordinaatorite poole](#).
Vaata ka [peasi.ee](#) ja [tarkvanem.ee](#)

Töövälisel ajal võta ühendust:

Lasteabi.ee

 116 111

* Infovoldikut on rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetused 2014-2021 programmi „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ projekt „Riiklik perelepitussüsteemi loomine“ raames.

